

מאמר נתת ליראיך נס להתנוסס.

מאת אדמו"ר יוסף יצחק שניאורסאהן. זצ"ל, נבג"מ

נתת ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה.¹ לפי"ב בת"י יבתא לדהליך נסא לאתנסאה ב'י מן בגלל קושט'י דאברהם לעלמין. וידוע דאברהם אבינו ע"ה פתח הצנור דמסירת נפש. דתחלת עבודתו היתה הכרת אלקות מעניני עולם. וכדאי' במד"ר (בראשית פל"ט) (אמר ר' יצחק משל לאחד שה' עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת, אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה כו'. כך לפי שה' אבינו אברהם אמר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו, אני הוא בעל העולם. ומעשה אבות סימן לבנים,⁶ בהעבודה דמסירת נפש בעניני נסיונות דוקא. דהנה גלות זה האחרון חלוק מהקודמים בריבוי ההעלמות וההסתרים ביותר וריבוי הנסיונות. אשר באמת הנה זה עצמו הוא הוראה על הכח והעוז שניתן מלמעלה לכאו"א שיוכל לעמוד בנסיון. וכמבואר בענין משביעין אותו,⁷ דפי' שבועה זו הוא מל' שובע, כמ"ש ש' שובע שמחות את פניך וגו', או כמו חלב ודשן תשבוע נפשי וגו'⁸ שהוא השובע העצמי הנותן כח ותוקף עוז בעבודת הוי' בכל מקום ובכל עת להיות גבורי כח עושי דברו¹⁰ ית' בקיום התומ"צ, ולהיות גם לשמע בקול דברו¹⁰. דזהו יתרון הכח עוז שניתן בגלות אחרון על גלות מצרים, דבגלות מצרים כתיב 11 ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה, ופירש"י לא קבלו תנחומין, משא"כ בגלות זה ניתן הכח והעוז להכיר את האמת כי הם רק נסיונות בלבד. וידוע שהנסיון* הוא שהניצוץ האלקי הוא מוסתר ונעלם ביותר. דהנה ענין הנסיון אינו כמו שארי דברים הגשמיים המתבררים, וכמו מאכל גשמי שהניצוץ הוא בהמאכל המתברר, והבירור הוא ע"י ההתעסקות בו, והיינו דכאשר אוכל את המאכל ככוונה לשם שמים ומתוסף לו היות מזה, ולומד ומתפלל בכה הנה, הנה אז מתברר הניצוץ שבהמאכל ונכלל באלקות, וכן הוא בכל הדברים הגשמיים המותרים הנה ענין בירורם הוא באופן כזה, משא"כ בנסיון שאופן הבירור הוא לא בהתעסקות בהדבר, כ"א ההתעסקות האדם עם עצמו, דהנסיון אינו דבר מצד עצמו רק שהועמד דבר להעלים ולמנוע, ולזאת הנה כל ההתעסקות של האדם הוא עם עצמו לעורר את כח העצמי שבו, היינו ההתקשרות העצמי בבטחון גמור עד שמתבטל כל המניעות ועיכובים, כי האמת הוא דטבע עצמו הוא למעלה מן הטבע אלא שהוא אור מוסתר ונעלם, והוא ענין העבודה לגלות את האמת, ואז הנה נמשך לו אור שפע ממש מלמעלה מן הטבע בכל עניניו הטבעיים, והיינו דבהכלים דבני חיי ומוזנא אשר בדרך הטבע נמשך בהם אור שפע ברכה שלמעלה מדרך הטבע.

(ב) וביאור הענין הוא¹², דהנה שם טבע הוא שם כללי, המתאר כל דבר בלי הבדל בין גולמי וגשמי, ובין בעל צורה ורוחני, בין יהי' כח פועל ובין שיהי' נפעל, כי כל דבר אשר הוא נמצא תמיד בלי שינוי יקרא בשם טבע. ולכן הנה הד' יסודות נקראים ונקובים בשם טבעיים, וכמארו"ל (מד"ר במדבר פי"ד פיסקא כ"ד13) ג' מיני עולה ואחד לחטאת כנגד ד' טבעיים (היסודות) שברא מהם הקב"ה העולם. והיינו להיותם תמיד מה שהם בלי התחלף* והשתנות, כי האש לא יהי' למים*, והמים לא יהי' אש, וכן ברוח ועפר לכן נקובים בשם טבעיים. וטעם הדבר שהד' קרבנות נחלקו בג' מיני עולה ואחד לחטאת, שהרי כולם הם טבעיים ומדוע נחלקו בג' מיני עולה ואחד חטאת. אך היא הנותנת, להיות דשם טבע הוא שם כללי, לגולמי וצורי, פועל

וטעם הדבר הוא לפי דכללות ענין הטבע (הוא שאינו בבחי' טעם ודעת, כלומר זהו תוארו העצמי של הטבע דטבע הוא ג"כ יצור נברא, וכל נברא הרי יש לו טבעו ותוארו, הנה טבע בתוארו העצמי הוא שאינו בבחי' טעם ודעת, אמנם בדבר שאינו בטעם ודעת הרי יש בו ב' אופנים, הא' מה שלמעלה מן הטעם ודעת, והב' מה שלמטה מן הטעם ודעת, הנה בזה מבאר רבינו) וגם כאן הכוונה שרצון והפך זה בנפש אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן (אמנם בדבר שאינו בטעם ודעת הרי יש בזה שני סוגים הנ"ל למטה מן הטעם ודעת ולמעלה מן הטעם ודעת, הנה כאן בנפש שהוא חי בעצם, חכם, ומשכיל, הנה טבעו אינו דומה לטבע הגלוי שהוא למטה מן הטעם ודעת) אלא למעלה מהדעת ושכל המושג ומובן²⁰. וזהו דהנחת תואר טבע בחומר והנחת תואר טבע ברוחני משתוים²¹. הנפעל מאבן הנזרק למעלה, דזהו היפך טבעו הפרטי והכללי שבאבן, דטבעו הכללי הוא כובד,²⁴ ובטבעו. והמשל בזה

וטבעו הפרטי הוא מנוחה, מה שהוא נח במקום אחד ואינו מתנענע, והטבע הכללי שבו גובר על טבעו הפרטי, וכאשר מתמוטט מקום מנוחתו הוא נופל, אמנם נפילתו זאת אינו זה שנתחדש בו דבר חדש בתנועה שהוא היפך טבעו דמנוחה, כי אם הוא התגברות טבעו הכללי בכובד על טבעו הפרטי במנוחה, ולזאת הנה גם בעת מנוחתו במקום אשר איתן מושבו, מ"מ הוא שוקע מזמן לזמן, עד כי ברבות הימים ישקע גם במקום מנוחתו, ואם כן הילוך האבן ע"י כח הזורק אותו מלמטה למעלה הרי זה היפך טבעו הפרטי והכללי, דבזה שמתנענע הוא היפך טבעו הפרטי, ובזה שהולך ממטה למעלה הוא היפך טבעו הכללי²⁹.

והנה כח הפועל פעולה הזאת שהאבן יצא מטבעו בכובד ומנוחה, הוא כח הזורק, דכח זה הוא רוחני שהוא נאצל (ד) ונפרש מכח התנועה שבאדם. ואם היות דכח התנועה הוא כח היותר אחרון והיותר נמוך שבכחות הנפש, אבל בכל זה הוא כח רוחני, והראי' שאינו נתפס בראות, וחוקו כחוק כל הכחות הרוחניים, אשר בהיותו בהעלמו הוא רק כח היולי על כל המיני תנועות שיכולים להיות באיכות וכמות. והנה כח זה בהתגלותו לפעול פעולתו זאת הנה לבד זאת שהוא מצטייר בציוור תמונתו של האבן הנזרק, שהרי סובבו בג' רוחותיו וקצוותיו של האבן ומוליכו למעלה, או בארך לאחד הקצוות, הנה לבד זאת הרי בהכרח כי כחו רב הוא כל כך עד שמתגבר על טבע האבן לא לבד על הפרטי שמנענע אותו, כ"א גם על הכללי שהוא הכובד. והנה האבן בעת הילוכו מלמטה למעלה הרי נפרץ גדר הגבלתו לגמרי, והיינו דטבעו הפרטי והכללי במנוחה וכובד מתבטלים והי' כלא הי', שהרי נראה במופת מוחשי שהוא מתנענע וקל, ועם היות דגופו וממשו קיים, הנה קיומו זה מפקח עיניו ומגלה לנו טוהר אמיתת היותו רק היש של האין המהווה ומחי' אות

מצא מובן לכל דהופעת אור וכח רוחני כזה לברוא יש ומציאות מאין ואפס המוחלט, ועוד יותר לתת בו כח להעמידו באופן כזה שיהי' מכסה על פנימיותו העצמי, ושיהי' מוגבל בתואר גולמי, הנה זה עצמו הוא למעלה מן הטבע דטבע הגולמי וההומרי, אמנם להיות האדם מושפע מהרגילות המכסה על האמת, והרגילות עצמה ע"י השפעת הסביבה נעשית טבע שני, אשר מפני זה אינו שם על לבו להתבונן ולחקור על האמת, הנה על זה באה האזהרה* שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה²⁹, וראשית התבוננותו יהי' בהנבראים דשמש וירח שהם בעלי גוי' כצבא הארץ וברצון הבורא ית' הם קיימים באיש כצבא השמים³⁰, אשר בהם ועל ידם יבוא לידי הכרה גמורה גם בשכל האנושי כי הבריאה בכללותה מעידה על הבורא ית' ב"ה, וכל הנבראים הם מופתים מוחשיים על האחדות הגמורה דהוי' אחד. ואז יעלה ויבוא להשכיל, להבין ולהרגיש דטבע זו עצמה הנראה לעיני בשר מעידה על עצמותה ומהותה שהיא למעלה מן הטבע. וזהו נתת ליראיך נס, שהו"ע הכח והעזו להתנוסס לאתנסאה, שהו"ע הנסיונות דע"י עבודה זו הנה מפני קושט סלה, יתגלה האמת דהטבע עצמו למעלה מן הטבע, ואז הנה הנהגת הטבע, היינו כל הענינים הגשמיים בישועה וגאולה הוא בדרך למעלה מן הטבע בטבע עצמה. וזהו דכתיב למען יחלצון ידידיך כו'³¹.